

Perfilar [1434]: «A P. Huguet per miça lliura de negra per *perfila*<r> la volta qui s'es feta devant la capella de Sent Sever», doc. Bna. a. 1434 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 207) (cf. en cast. «*perfilar*: linio» i «*perfil*: liniamentum» no fins a Nebrija); «al costat de la capella --- la casa de las cucas de seda, que té un porxo a son devant, ab dos oberturas de frente y una a cada costat, uniformes, blancas las parets y *prefiladas* de colors bermell y blau», B. de Maldà (*Exc.*, p. 112); *perfil* [1575]: «los *perfils*: replum», OPou (*ThPu.*); mena d'artèria de reg, a Urgell, subdivisió del Canal: «la *séggla*, *perfil* o *řamál* arrenquen del Canal per una boquera», Artesa de Lleida (1964), Aitona (1935); *perfil* d'una figura [DT0. 1647: «liniamentum: *perfil*: linio, delinio»]; *desperfilarse* 'canviar de perfil, perdre'l': «què era aquella franja? --- no podien esser núvols, perquè no 's *desperfilaven*», PBertrana (*Proses Bàrbares*, 16). *Perfila*. *Perfilada*. *Perfilador*. *Perfiladura*. *Perfilament*.

Refilar [1803, Belv.]: «cantar ab modulació; dit també dels aucells; *gorjeo*»; ja freqüent en Verdaguer: «sirena que --- / s'enfila a un promontori, d'amor a *refilar*, / y per son cant ---» (*Atl.*, 252); com que abans que tot es diu dels rossinyols i dels canaris, la modulació dels quals, quasi com un *trèmolo*, té bastant de so tremolós, hi ha sens dubte una relació amb el cast. REHILAR (DCEC) / *rielar*, 'vibrar, tremolar, emetre un so trèmul' (per al qual veg. el DCEC); també poden partir d'això les accs. valencianes en particular la de la joguina anomenada *refilador*, *-adora*, «rehilete, por palito de etc., garapullo o repullo» (Escrig, 1851), on hi ha visiblement la idea de moviment tremolós i de llançament: per on ens expliquem la idea del val. *refilar* «llançar» (J. G. M., «El Camí», 14-iv-1934; i nota de 1957), «sortear o echar suertes tirando al alto alguna moneda, etc.» (Escrig). D'altra banda *refilar* està en connexió amb el sentit de 'afilar': «*refilat*, *-ada*: puntagut, *afilado*» (Belv.; *Dfa*, *refilador*; *Careta*, *Barbr.*, s. v. *agusar* i *afilar*); tort. *refilar-se* 'afilar-se, caragolar-se (el bigotí)' (Vergés Paulí, *Espurnes*, 27; també barc.).

Refilando («rehilete, volante, scrupus pinnatus», diccionari Belv., com el *refilador* d'Escrig). +*Refilari* m. 'espècie de filament o cordó de corda de guitarra, pel qual passaven el fil que usaven les puntaires per a puntes al coixí' (Malgrat, 1964; enlloc com allà i a Pineda es desenrotllà tant i tingué caràcter tan tradicional la indústria de les puntaires, cf. Sara Llorens de Serra i Moret, *Cançoner de Pineda*). *Refilet* (Belv.: «modulació suau en el cant, dit també de la dels aucells; *gorjeo*; metàf. paraula picant»; ja sovint en Verdaguer, el *refilet* de les goges, etc.). *Refiladissa* (Verdaguer); *refilador* (Verd.). *Refilaire*. *Refilall*. *Refil*. *Refileig*. *Refilera*. *Refiló*.

Sobrefil [Lab. 1839]; *sobrefilar*. *Unifilar*.

СРТ.: *Filabarba*. *Filaborres*. +*Fil-a-bullir* traduint l'it. *filastrocche* (BDLC VI, 177). +*Filamaria* (Cavanilles, *Obs.* II, 334) 'espècie de gerani de fulles semblants a la malva', «*geranium malacoïdes*», sembla format amb el NP *Maria* (pròpiament 'Maria, *fila*'). *Fil-*

bastar ross.; *filbasta*, *filbast*.

Filempua 'mena de drap que es brodava amb fil o seda' [1363, doc. ross.] «set vels sirici de *filampua*» (*InvLC*) que el DAG. (imprès amb err. tip. *filampna*) documenta set vegades en docs. de Val., Vic i Bna. de 1585 a 1821, i *AlcM* en cinc de 1426 a 1662 (mall. i del Princ.). S'explica per la *pua* o *pues* dels antics *telers* (avui encara en les màquines de filatura)²³ Cf., en les *Voces Andaluzas* de Toro Gisbert: «de tres o cinco en *púa*, loc.: dicese de ciertos paños: no *aspiro a mantones de los de cinco en púa* (Rueda, *Reja*, 126), *pañó entre fino y treinteño o de tres-en-púa* (Calderón, *Escenas*, 193)». Sembla, doncs, que hi havia certes menes de tela que es feien passant cinc fils per la «*pua*», d'altres passant tres fils per la «*pua*», alludides en la locució andalusa; i també n'hi havia de dos (doble), car un doc. ross. de 1363 porta «velos de seda cuyta, de *dobl' en pua*» (*InvLC*). Cf. la frase de JRoig *ordir a fil per pua* (v. 676), supra. Del català passà manllevada aquesta denominació a l'aragonès, on un inv. de 1497 parla de cert pabelló: «un papallón de *filenpúa* con sus listas de grana» (BRAE IX, 122; i Borao, s. v. *filimpúas*, err. *filimpias*); d'altra banda a Sardenya on els *multos* logudoresos (suprimint o sobreentenant *fil*) parlen del *velu de ampua* o *amprúa* (MLWagner, *RFGn.* LXIX, 270-1n., i *DEtimSdo.*).

Filferro [1803, Belv., s. v. *fil y filat*], aquesta ha de ser la forma més antiga, puix que ha de venir de FILUM FERRĒUM o FILUM FERRĪ (en genitiu; > *filferre*, *-i*, després normalitzat en *-erro*), tot i què es documenta abans (i no és estrany essent anàlisi a posteriori, més comprensible) la innovada *fil de ferro*: ja mj. S. xv, JoMarorell: «preneu *fil de ferre* de aquell que posen en les lànties, que's doblega a totes parts, e cobriu-lo tot de seda, a manera de cordó» (Ag. I, 214); «tota ferramenta de ferro o de acer --- com és --- dalles de dallar herba, pales de ferro e alenes, *fil de ferro* o de aram ---», inv. de les Drassanes, de 1481 (Moliné, *Consol.*, p. 233); «ab *fil de ferro*», 1613, en el banyolí-perpinyanès Miquel Agustí (i encara en Lacav. s. v. *ferro* «*fil de ferro*: aes tractilex»); avui és general la forma *filferro* en ross. i b. ribag. (*filřeri*) i a tot el Princ. (fins al cim del Pallars *-řro*: Tavascan i Esterri de Cardós, 1934), mentre que en mall. i part del val. diuen *fil de ferro* (a Valldigna fabriquen cortina amb el baladre «ficant-hi dins un *fil de ferro*», Benifairó, 1962), d'altres valencians *fil d'aram* (Renat, «El Camí», 14-iv-1934) i a l'Alta Ribagorça simplement *aram* amb el significat del seu germà cast. *alambr*e (Bivils, 1957). A la guerra de 1936-9 es va usar +*filferrada* per les barreres bèl·liques de filferro electrilitzat (= cast. *alambrada*, al. *dratverbau*, *dratbinderisse*, angl. *wire entanglements*, *barbed wire*, fr. *barbelé*), i es veurà si serveix per a les que es posen en els prats per a les vaques.

Filiforme. *Filigrana* [1695, Lacav., DTo., 1757: «opus aurificis elaboratum filatim»], pres de l'it. *filigrana* (o *filag*-, *filog*-), format amb *grano* que en italià s'empra com a terme d'orfebria per a petites partícules de metalls (d'on passà a les altres llengües veïnes,